

Redogörelse

1984/85:8

**från svenska delegationen vid Europarådets parlamentariska (rådgi-
vande) församling rörande församlingsmötena under tiden april 1983
– februari 1984 (35:e sessionen)**

1984-10-18

Till riksdagen

Riksdagens Europarådsdelegation överlämnar bifogade redogörelse för de tre församlingsmötena i Strasbourg (april 1983, september-oktober 1983, januari-februari 1984) som ägde rum under församlingens 35:e session. Till redogörelsen är fogad en förteckning över församlingens samtliga rekommendationer, resolutioner och andra beslut under samma tidrymd.

På delegationens vägnar:

STIG ALEMYR

John-Christer Åhlander

Innehållsförteckning

1. Allmänt om församlingens arbete	3
2. Den svenska representationen	6
3. Politiska frågor och frågor om europeiska icke-medlemsländer	8
4. Ekonomiska frågor	15
5. Sociala frågor – hälsovård	16
6. Juridiska frågor	18
7. Kulturoch utbildning	19
8. Vetenskap, teknologi, miljö, kommunala myndigheter	20
9. Befolknings- och flyktingfrågor	21
Bilaga: Förteckning över församlingens beslut	23

Redogörelse från riksdagens Europarådsdelegation avseende tiden april 1983–februari 1984 (35:e sessionen)

1. Allmänt om församlingens arbete

Europarådets parlamentariska församlings 35:e session var stadgeenligt fördelad på tre delsessioner. De ägde rum under tiden den 25–den 29 april 1983, den 26 september–den 3 oktober 1983 och den 30 januari–den 2 februari 1984. Dessa plenarmöten hölls i Strasbourg.

Församlingens s. k. minisession hölls i Luxemburg den 29 juni–den 2 juli 1983.

Sedan den spanske ledamoten José Maria de Areilza förlorat sin plats i det spanska parlamentet valdes den tyske socialdemokraten Karl Ahrens till efterträdare som församlingens president fr. o. m. aprilmötet.

Under den 35:e sessionen dominerade återigen frågor med anknytning till utvecklingen i Turkiet. I en resolution, antagen vid septembermötet, ställde sig församlingen kritisk till det rådande läget rörande de mänskliga rättigheterna i Turkiet liksom till det parlamentsval som sedermera ägde rum i november 1983 och till vilket endast tre partier tilläts kandidera.

Vid januarimötet blev frågan om godkännande av de turkiska fullmakterna hängande i luften liksom f. ö. den planerade debatten om läget i Turkiet på grund av en vild strejk bland tolkpersonalen, som gjorde att mötet måste avslutas i förtid. I enlighet med procedurreglerna intog dock de turkiska delegaterna provisoriskt sina platser i församlingen och dess utskott.

Läget i Cypern fick en något mer undanskymd behandling då endast ständiga utskottet kom att behandla frågan vid ett sammanträde den 23 november 1983, efter det ensidiga utropandet av en turkcypriotisk stat omfattande den norra delen av ön. Frågan om godkännande av de cypriotiska fullmakterna som presenterats inför 35:e sessionen blev aldrig föremål för någon egentlig debatt ej heller något avgörande. Genom händelserna i området hösten 1983 kom frågan att förlora aktualitet och fullmakterna har sedan utan större debatt godkänts i maj 1984.

Italiens president Sandro Pertini framträdde som gästtalare vid aprilmötet. Han framhöll bl. a. att trots sina förseningar och ibland obeslutsamhet var resultaten i demokratier långt bättre än i diktaturer. Detta innebar inte alltid att demokratierna bestod och diktaturerna gick under. Därför måste demokratierna bekämpa diktaturens ondska med sina egna karakteristiska vapen, nämligen ärlighet, integritet, moralisk halt och framför allt konstitutionella rättigheter även till förmån för dem som önskade kränka dessa.

I ett avsnitt särskilt ägnat Europas ungdom slog han fast att det aldrig kan råda fred i missilernas skugga. Krig kunde aldrig vara vackert, som en dekadent italiensk politiker en gång hävdade, nej, krig var ett monstrum. Ungdomar, sade han, önskar leva och inte dö i kärnvapenförintelse.

Pertini dolde illa sin vrede över att Portugals och Spaniens anslutning till

EG förhalades och önskade utveckla Europarådets betydelse genom att införa majoritetsbeslut också i ministerkommittén.

Som gästtalare vid *höstmötet* framträdde statsminister Olof Palme, vilken inledningsvis erinrade om det anseende Europarådet åtnjuter i Sverige. Palme underströk att det var regeringens uttalade avsikt att fördjupa banden med Europarådet. Rådets särskilda styrka hade sitt ursprung i de principer som återfanns i dess statuter och som ställde krav på sina medlemsländer att värna om de grundläggande demokratiska värdena rörande individens frihet, politikens frihet och rättssamhället. Utifrån dessa principer var det särskilt viktigt att Europarådet upprätthöll respekt för mänskliga rättigheter och demokrati inom den egna regionen.

Palme kom därefter in på förhållandena i Turkiet och framhöll att detta medlemsland f. n. inte var en demokrati. Från svensk sida hade man verkat för att Europarådet skulle inta en konstruktiv hållning när det gällde att hjälpa Turkiet tillbaka på vägen till demokrati. Ökad oro över utvecklingen på området rörande de mänskliga rättigheterna hade dock för ett år sedan gjort att Sverige tillsammans med fyra andra länder anmält Turkiet för den europeiska kommissionen för de mänskliga rättigheterna. Den nya konstitutionen, förbudet för politiker att verka och inblandning i valprocessen gjorde att man kunde ifrågasätta vilken sorts demokrati Turkiet syftade att införa. Efter valet skulle man ha bättre möjlighet att bedöma vart Turkiet var på väg. I alla händelser kunde Europarådet inte sänka sin demokratiska standard för att anpassa sig till enskilda medlemsstater.

Vad gällde bristande respekt för mänskliga rättigheter nämnde Palme också Östeuropa och särskilt Tjeckoslovakien. Han berörde också situationen i Chile och underströk vikten av att de demokratiska krafterna i Chile fick kraftigt stöd i sina strävanden att återupprätta demokrati och respekt för mänskliga rättigheter.

Huvuddelen av statsministerns anförande ägnades åt problemet rörande ökad arbetslöshet i Europa. Arbetslösheten betecknades som den viktigaste orsaken till social orättvisa och bristande jämlikhet i dagens välfärdssamhälle. Antalet arbetslösa i Europa uppgick 1982 till 16 miljoner och väntades stiga till 20 miljoner nästa år. Den största procentandelen av arbetslösa fanns bland ungdomarna. Kampen mot arbetslöshet var en av regeringarnas huvuduppgifter som i betydelse endast kunde jämföras med kampen för fred och nedrustning. Palme nämnde tre skäl för detta.

För det första innebar arbetslöshet ett fruktansvärt slöseri med resurser. Det innebar att produktionsresurserna inte användes trots att inte ens de mest elementära behoven fyllts i stora delar av världen.

Arbetslöshet betydde vidare mänskligt lidande. Till skillnad från uppfattningen på 1950-talet av arbete som ett nödvändigt ont, gjorde sig en ny attityd till arbete gällande. Arbete hade ett avgörande inflytande på familjelivet, på förhållandet till andra människor och på vår allmänna ställning i samhället. Att ha ett arbete utgjorde en viktig del i en persons identitet. Arbete hade att

göra med värden som självförtroende, mänsklig värdighet, mening med livet.

Ett tredje skäl för nödvändigheten att bekämpa arbetslöshet var att den kunde utgöra ett hot mot demokratin. Om man förnekade unga människor att vara fullvärdiga medlemmar i samhället, fanns risk för att de valde att ställa sig utanför samhället.

Palme avvisade vidare argumentet att arbetslöshet var ett nödvändigt pris för låg inflation. En mer selektiv ekonomisk politik med stöd för livskraftiga industrier och en aktiv regionalpolitik kunde ge fler arbetstillfällen utan starkt inflationstryck.

Palme underströk därefter hur viktigt det var att alla länder arbetade tillsammans när det gällde att bekämpa arbetslösheten. Man kunde förespråka olika medel men det viktigaste var dock att man arbetade tillsammans.

Palme avslutade med att beröra rustningsläget i Europa. Han ifrågasatte argumentet att fred i Europa berodde på de två militäralliansernas nukleära kapacitet. Avskräckning kunde ha förhindrat krig tidigare, men kärnvapen var ett speciellt slags vapen. De erbjöd inget verkligt skydd.

Palme redogjorde också kortfattat för Palmekommissionens förslag om en korridor fri från slagfältskärnvapen i Europa. Han betonade särskilt att genomförandet av en sådan zon vore att ses som en förtroendeskapande åtgärd.

Statsministern berörde vidare det alternativa begreppet gemensam säkerhet. Det byggde på tanken att motståndare måste verka tillsammans för att förhindra krig; genom att framförhandla balanserade minskningar i existerande arsenaler, förtroendeskapande åtgärder och begränsning av nya vapen. För att uppnå dessa mål var det nödvändigt med en konstruktiv dialog mellan öst och väst liksom en dialog mellan beslutsfattarna, förhandlare, vetenskapsmän och allmänheten som var intresserad av fred och säkerhet.

Avslutningsvis uttryckte Palme förhoppningen att den kommande konferensen i Stockholm om förtroendeskapande åtgärder skulle bidra till strävandena att skapa säkerhet på grundval av något stabilare än misstro och fruktan.

På fråga av Kurt Hugosson hur statsministern såg på Turkiets fortsatta medlemskap svarade Palme att Europarådet utgjorde en organisation för Europas demokratier och att Turkiet f. n. inte var en demokrati. Sverige hade hela tiden hoppats att Europarådet skulle spela en positiv roll vid Turkiets återgång till demokratiskt styre. Den rådande situationen i Turkiet gjorde det i ökande grad svårt att sätta tilltro till regeringens avsikt att återställa demokratin. Det var emellertid för tidigt att hålla en mer detaljerad diskussion om Turkiets medlemskap i rådet. Efter valet skulle man ha bättre möjlighet att bedöma den väg som Turkiet slagit in på och de politiska realiteter i vilka parlamentet och regeringen skulle fungera.

Hugosson frågade också statsministern om dennes uppfattning rörande arbetstidsförkortning som ett medel att minska arbetslösheten på kort och på lång sikt.

Statsministern genmälde att frågan om arbetstidsförkortning var en fråga för arbetsmarknadens parter. Tanken på att arbetstidsförkortning skulle användas att bekämpa arbetslöshet hade hittills avvisats i Sverige. Palme ville för sin del förespråka en aktiv ekonomisk politik parat med selektiva åtgärder på arbetsmarknaden för att bekämpa arbetslösheten.

Spaniens premiärminister Felipe Gonzalez var gästtalare under *januari-mötet*. Denne berörde inledningsvis det nya Spaniens väg mot demokrati och modernisering av samhället. Han hoppades att Spaniens medlemskap i EG skulle kunna vara avklarat till den 1 januari 1986. I det sammanhanget uttryckte han förhoppningen att de två institutionerna Europarådet och EG skulle finna fruktbara former för samarbete.

Gonzalez dröjde därefter vid Europarådets specifika roll som garant för de mänskliga rättigheterna och demokratin. Han pekade också på Europarådets roll vad gällde främjande av demokrati på regional nivå.

Han berörde vidare arbetslösheten som europeiskt problem och särskilt då också den arbetslöshet som drabbade ungdomar.

Vad gällde Europarådets samarbete med icke-medlemsländer pekade han först på relationerna till Östeuropa och vikten av att utveckla dessa. Andra länder som man naturligt kunde tänka sig samarbete med var de icke-europeiska OECD-länderna. Vad gällde förbindelserna med tredje världen uttalade Gonzalez stöd för tanken av ett mer utvecklat samarbete med Latinamerika.

2. Den svenska representationen

Till den 35:e sessionen anmälde riksdagen följande valda ombud och suppleanter i församlingen och dess organ.

Ombud:

Stig Alemyr (s), delegationens ordförande
Anders Björck (m), delegationens vice ordförande
Lennart Pettersson (s)
Einar Larsson (c)
Kurt Hugosson (s)
Margaretha af Ugglas (m)

Suppleanter:

Doris Håvik (s)
Lennart Blom (m)
Anita Persson (s)
Karin Andersson (c)
Lars Gustafsson (s)
Björn Körlof (m)

Ombuden och suppleanterna är fördelade på församlingens 14 utskott, vilka sammanträder i samband med församlingens plenarmöten och även mellan dessa. I utskotten bereds ärenden som församlingen har att besluta om. På grundval av utskottens betänkanden och förslag antar församlingen rekommendationer till ministerkommittén, resolutioner, yttranden och direktiv. Ett av utskotten, kallat det ständiga utskottet, har fullmakt att besluta på församlingens vägnar under tider då församlingen inte sammanträder i plenum.

De svenska ombuden och suppleanterna har under verksamhetsperioden varit fördelade på församlingens utskott på följande sätt:

	<i>Ordinarie</i>	<i>Suppleanter</i>
Ständiga utskottet	Alemyr Björck	Hugosson Pettersson
Politiska utskottet	Alemyr Björck	Pettersson Larsson
Utskottet för ekonomi och utveckling	Pettersson af Ugglas	Hugosson Björck
Social- och hälsovårdsutskottet	Håvik Andersson	Hugosson Körlof
Juridiska utskottet	Hugosson Körlof	Håvik Blom
Kultur- och utbildningsutskottet	Gustafsson Körlof	Alemyr Andersson
Utskottet för vetenskap och teknologi	Pettersson Larsson	Gustafsson af Ugglas
Utskottet för regionplanering och kommunala frågor	Alemyr Blom	Pettersson Larsson
Utskottet för befolknings- och flyktingfrågor	Persson Andersson	Håvik Körlof
Utskottet för procedurfrågor	Håvik	Blom
Jordbruksutskottet	Larsson	Persson
Utskottet för förbindelser med europeiska icke-medlemsländer	Hugosson	af Ugglas
Utskottet för förbindelser med de nationella parlamenten och allmänheten	Björck	Gustafsson
Budgetutskottet	Persson	Blom

Vid aprilmötet valdes Kurt Hugosson till ordförande i utskottet för förbindelser med europeiska icke-medlemsländer. Lennart Pettersson omvaldes vid samma möte till förste vice ordförande i utskottet för vetenskap och teknologi.

Flertalet utskott har tillsatt underutskott, vilka i många fall är tämligen permanenta år från år medan andra kan utses med anledning av en särskild fråga. Följande svenska ledamöter har under verksamhetsperioden eller del av den varit ledamöter av sådana underutskott:

Anders Björck av politiska utskottets underutskott för läget i Turkiet, Stig Alemyr med Anders Björck som suppleant av dess underutskott för läget i Mellanöstern och av dess arbetsutskott för konferensen Nord-Syd: Europas roll. Lennart Pettersson med Anders Björck som suppleant av ekonomiska utskottets underutskott för förbindelserna med internationella organisationer, Kurt Hugosson av dess underutskott för sysselsättning i Europa. Kurt Hugosson ordförande, Karin Andersson suppleant och Doris Håvik ledamot i socialutskottets underutskott för den europeiska, sociala stadgan, Kurt Hugosson av dess underutskott för en hearing om hälsovårdsekonomi. Doris Håvik av juridiska utskottets underutskott för mänskliga rättigheter, av dess underutskott för mänskliga rättigheter för invandrare samt av dess underutskott om terrorismen i Europa. Björn Körlof av dess underutskott för strafflagstiftning och kriminologi och av dess underutskott för arbetsprogrammet, Kurt Hugosson av dess underutskott för havsrätten med Lennart Blom som suppleant och av dess underutskott för läget i Turkiet. Stig Alemyr och Lars Gustafsson av kulturutskottets underutskott för det europeiska arkitektur- och konstlivet. Lennart Pettersson ordförande i vetenskapsutskottets underutskott för rymdfrågor, informationsteknologi och teleförbindelser och ledamot av dess underutskott för energifrågor och av dess arbetsutskott för den sjätte vetenskapliga parlamentarikerkonferensen, Lars Gustafsson med Lennart Pettersson som suppleant i dess underutskott för vetenskapligt samarbete. Stig Alemyr av regionalutskottets underutskott för Europapriset och av dess underutskott för regionplanering, Lennart Blom av dess underutskott för europeiska regionalproblem och av dess underutskott för naturskydd. Karin Andersson av befolkningsutskottets underutskott för internationell folkvandring, Anita Persson av dess underutskott för flyktingar. Einar Larsson av jordbruksutskottets underutskott för förbindelserna med FAO och WFP. Anders Björck ordförande i det samlade utskottet för förbindelser mellan parlamentariker och icke statliga organisationer under utskottet för förbindelser med de nationella parlamenten och allmänheten.

3. Politiska frågor och frågor som rör europeiska icke-medlemsländer

Turkiet

Församlingen höll under höstmötet en två dagar lång debatt om läget i Turkiet. Till grund för debatten låg en rapport från politiska utskottet, vilken

utarbetats av ledamoten Ludwig Steiner, österrikiska folkpartiet (dok. 5117). Liksom vid tidigare tillfällen då Turkietfrågan diskuterats gick skiljelinjen i debatten mellan konservativa ledamöter, som menade att politiska utskottets förslag till resolution var alltför långtgående i det att man redan på förhand dömde ut det val som skulle hållas i Turkiet den 6 november, och främst socialdemokratiska ledamöter, som genom antagande av den föreslagna resolutionen önskade sätta maximal press på den turkiska regimen. Båda sidor sökte stöd i uttalanden som gjorts av Olof Palme, när han vid samma möte framträtt som gästtalare.

Kurt Hugosson underströk i ett inlägg att den rådande situationen i Turkiet gjorde det nödvändigt att återigen uttrycka oro över utvecklingen i landet; detta så mycket mer som det var Europarådets skyldighet att spela en konstruktiv roll när det gällde att engagera Turkiet i en dialog som skulle leda till demokratins återupprättande i landet. Den turkiska regeringen hade förklarat sin avsikt att återinföra demokrati. En ny konstitution hade också antagits, men det var alltså oklart om tillämpningen av konstitutionen stod i överensstämmelse med Europarådets stadga. Tvärtom fanns det illavarslande tecken på motsatsen. Politiska ledare hade ålagts omfattande restriktioner. Endast ett fåtal politiska partier var tillåtna. Förföljelse av politiker och fackföreningsledare fortsatte; det förekom massrättegångar och det rådde alltså krigstillstånd. Bristen på respekt för mänskliga rättigheter gav också anledning till allvarig kritik.

Hugosson underströk vidare att militärregimen måste vara fullt på det klara med att sättet på vilket det till den 6 november planerade valet förbereddes inte var i överensstämmelse med kraven på demokrati. Under rådande förhållande, så långt man kunde bedöma situationen i dag, skulle valet inte resultera i en demokratisk representation. Denna bedömning återspeglades i det framlagda resolutionsförslaget för vilket Hugosson uttalade sitt fulla stöd och som också Olof Palme uttalat stöd för i sitt inlägg. Vid nästkommande möte i januari skulle man ha alla fakta på bordet och vara i stånd att avge ett definitivt utlåtande. Hugosson avslutade sitt inlägg med att understryka att det ålåg Turkiet att anpassa sig till Europarådets krav och inte för Europarådet att ändra sina regler. Detta borde den turkiska regeringen ha i åtanke om Turkiet ville förbli medlem av Europarådet.

Den resolution som framlagts av politiska utskottet antogs med bred majoritet (nr 803). I resolutionen erinrar församlingen om sina tidigare vädjanden till den turkiska regeringen, vilka dock förklingat ohörda. Man upprepar sin oro vad gällde situationen rörande de mänskliga rättigheterna i Turkiet och man förklarar sig oroad över situationen vid universiteten. Församlingen reserverar sig för möjligheten att besluta rekommendera ministerkommittén att igångsätta den procedur som förutses i statuternas artikel 8 (uteslutning ur Europarådet).

Församlingen förklarar att under rådande förhållanden och på basis av den information som är tillgänglig skulle det parlament som kommer att väljas

den 6 november inte kunna anses som demokratiskt representativt för det turkiska folket och därför kan det ej heller utnämna en behörig delegation och delta i arbetet i Europarådets parlamentariska församling. Församlingen uppdrar åt politiska och juridiska utskotten att följa utvecklingen i Turkiet mycket nog och avge rapport i januari 1984.

Januarimötet kom att helt domineras av frågan om godkännande av fullmakterna för den turkiska delegation som anmält sin närvaro. Församlingens byrå underlät att ta ställning till godkännande av de turkiska fullmakterna och överlämnade därmed till församlingen hur ärendet skulle behandlas vidare.

Lars Budtz (dansk socialdemokrat) begärde ordet och talade å den socialistiska gruppens vägnar. Den socialistiska gruppen motsatte sig godkännande av fullmakterna, eftersom parlamentet i Turkiet inte tillkommit genom fria val. Brott mot de mänskliga rättigheterna förekom, fackföreningar var inte fria och fängelserna var fulla av politiska fångar.

Församlingen gjorde därefter ett avbrott i sina överläggningar för att möjliggöra för procedurutskottet att behandla frågan om godkännande av fullmakterna.

Procedurutskottet föreslog dock under hänvisning till resolution 803, som antagits av församlingen vid dess möte i september 1983, att det politiska och juridiska utskottet skulle yttra sig. Församlingen beslutade i enlighet härmed efter omröstning.

I avvaktan på församlingens ställningstagande till fullmakterna inbjöds de turkiska delegaterna av församlingens president att provisoriskt inta sina platser i församlingen i enlighet med procedurregeln 6:5.

På grund av att tolkpersonalen strejkade kunde dock församlingen aldrig ta vidare ställning till de turkiska fullmakterna under detta möte. Ej heller läget i Turkiet blev debatterat, fastän ärendet stod på dagordningen.

Cypern

Församlingen hade redan första dagen under höstmötet att ta ställning till Cyperns fullmakter. Som underlag för församlingens ställningstagande förelåg rapport (dok. 5108) utarbetad av en av procedurutskottet tillsatt rapportör, den schweiziske kristdemokraten Laurent Butty.

Procedurutskottets rekommendation, baserad på Buttys rapport, innebar att de fullmakter som presenterats av grekcyprioterna Ladas och Catzelli skulle godkännas. Den danske liberalen Björn Elmquist yrkade dock på att debatten rörande de ifrågasatta fullmakterna skulle uppskjutas till ett lämpligare tillfälle med hänsyn till de händelser av politisk natur som ägt rum på Cypern. Detta blev också församlingens beslut genom omröstning efter en kortare debatt.

Läget i Cypern stod sedan på församlingens dagordning under januarimötet. Den konservativa gruppen genomdrev dock att man sköt på frågans behandling.

Övriga politiska frågor

Den norske høyreledamoten Harald Lied hade utarbetat en rapport om *öst-västförbindelserna* (dok. 5054) som diskuterades vid aprilmötet. Debatten samlade nästan 40 talare, som i flertalet fall var kritiska till rapportens utformning. Utifrån många gånger diametralt motsatta utgångspunkter hävdades att rapporten var för ensidig. Församlingen kom inte att fatta något beslut utan rapportören instämde i förslaget att återförvisa ärendet för fortsatt utskottsbehandling.

Stig Alemyr ansåg att det var väsentligt att Europarådsförsamlingen diskuterade de frågor som på avgörande sätt gällde framtiden i vår del av världen. Detta kunde låta sig göras utan att man berörde detaljer i nationella försvarsfrågor. Han hänvisade till den debatt han själv medverkat i för ett år sedan då man diskuterade förutsättningar för att frigöra resurser, som i dag går till rustningar, för insatser i u-länderna. Detta var lika angeläget i dag eftersom stora sociala olikheter i tredje världen kunde leda till våldsamma konflikter, som i sin tur allvarligt kunde påverka öst-västrelationerna. Stig Alemyr hörde också till dem som hade önskat en delvis annorlunda utformning av rapporten, särskilt i vad avsåg de båda supermakternas ansvar för ett minskat kärnvapenhot i Europa. Stig Alemyr berörde också den senare tidens ubåtskränkningar av svenskt inre vatten och ubåtsskyddskommissionens rapport.

I egenskap av nyvald ordförande i utskottet för förbindelserna med europeiska icke-medlemsländer underströk Kurt Hugosson vikten av en dialog med de östeuropeiska staterna, särskilt som de ännu inte erkänt Europarådet.

Som bakgrund till församlingens debatt om läget i *Mellersta Östern* under höstmötet förelåg en av Karl Reinhart, österrikisk socialdemokrat, och Miguel Martinez, spansk centerunionist, utarbetad rapport (dok. 5130).

Rapporten innehåller en redogörelse för en resa som underkommittén för Mellanöstern företog till Libanon, Jordanien, Syrien och Israel i juli 1983.

Den ene av de två rapportörerna, Reinhart, underströk för sin del i introduktionen av rapporten vikten av att lösa Libanons problem som ett första och omedelbart steg vad det gällde lösandet av konflikten i Mellersta Östern i stort. Den andre rapportören, Martinez, poängterade att ingen slutlig lösning av krisen i området kunde uppnås om det inte var inom ramen för det allmänna problem som utgjordes av det israelisk-palestinska problemet. Han pekade i övrigt på det hot mot Europa och världen i övrigt som Mellanösternkrisen innebär och det ansvar som stormakterna hade för att spänningen i området minskade.

I rapportens slutsatser underströks vikten av att PLO erkänns som förhandlingspart.

I den resolution som församlingen antog (nr 804) fokuseras uppmärksamheten också på Libanons problem, bl. a. understryks vikten av att alla utländska

trupper dras tillbaka. Församlingen upprepar de principer man tidigare enats om, nämligen vikten för Israel och dess grannar att leva i fred och säkerhet, otillåtligheten att förvärva territorium med våld och fördömande av Israels bosättningspolitik i ockuperade områden.

Församlingen vädjar till regeringar och nationella parlament att ta europeiska initiativ för att främja fred i Libanon och underlätta en varaktig fred i Mellersta Östern.

Församlingen framför vidare som sin uppfattning att ministerkommittén bör vidta åtgärder för att medla i Libanonkonflikten i syfte att initiera balanserade förhandlingar i Mellersta Östern.

En rapport som framlagts inför höstmötet av den norske høyreledamoten Harald Lied om *europiskt samarbete under 1980-talet* visade sig ej vara helt okontroversiell. Syftet med rapporten (dok. 5131) var enligt rapportören att fästa uppmärksamheten vid samarbetet mellan europeiska demokratier och att stärka banden mellan Europeiska gemenskapen (EG) och de andra europeiska länderna.

Rapporten byggde på värderingen att samarbetet inom EG i ökad utsträckning blivit den viktigaste delen i europeisk integration och att den politiska betydelsen av detta samarbete skulle öka under de närmaste åren. I rapporten framfördes också uppfattningen att alla europeiska demokratier utanför EG välkomnar stärkandet av EG samtidigt som dessa länder kan känna oro inför den ökade klyfta som skulle kunna bli en följd av det vidare samarbetet inom EG.

Ett flertal av dem som deltog i debatten ville för sin del understryka den självständiga och betydande roll som Europarådet kunde spela. Några talare underströk också betydelsen av Europarådet som ett förbindelseorgan till de östeuropeiska staterna. Den sistnämnda synpunkten återspeglades också i några av de ändringsförslag som framlades och inkorporerades i den resolution som antogs av församlingen.

I den antagna resolutionen (nr 805) efterlyses ökad effektivitet inom Europarådet samt bättre samordning med EG. Ministerkommittén uppmanas också att verka för gemensamma arrangemang i likhet med det europeiska musikåret 1985. Församlingen beslutar också att tillsätta en fristående kommission av oberoende statsmän från såväl EG som icke-medlemmar i EG med uppgift att vidare studera frågan om hur det europeiska samarbetet i Europa skall se ut i framtiden.

I samband med öppnandet av höstmötet gjorde Anders Björck ett inlägg med några allmänna reflektioner rörande *Europarådets arbete*. Han erinrade inledningsvis om att Europarådet tillkommit i ett skede när andra former för europeiskt samarbete inte var så utvecklade. Situationen var nu annorlunda. EG utgjorde genom sin ambition en större politisk maktkoncentration än rådet någonsin skulle kunna bli eller ens enligt vissa medlemmar borde vara. För ett land som Sverige var dock Europarådet ett ovärderligt forum för diskussion och utbyte av synpunkter rörande frågor av gemensamt intresse.

Rådet var det enda forum där Europas demokratier kunde träffas på ministernivå eller med deltagande av parlamentariker på regelbunden basis. Om rådet skulle kunna hävda sig gentemot EG måste man dock koncentrera sin verksamhet. Detta skulle också innebära att mer resurser kunde avsättas för varje specifikt ämne. Därmed skulle kvaliteten på rådets arbete höjas. För att förverkliga detta måste arbetsmetoderna förändras. Kanske behövde inte varje förslag leda till en rapport som diskuterades av församlingen. Kanske borde man göra ett bättre urval av vad man skulle ägna sig åt på ett tidigare stadium. Rapporterna som rådet producerade måste vara av högsta standard. Endast genom kvalitet kunde rådet konkurrera om uppmärksamhet från regeringar, parlament och allmänna opinionen. Björck trodde inte det skulle vara möjligt med en fullständig uppdelning av arbetet mellan Europarådet och Europaparlamentet. Enbart genom kvalitet kunde man vara konkurrensmässig.

Avslutningsvis erinrade Björck om att det fanns ett speciellt område där rådet hade särskilda förutsättningar, till skillnad från EG, att verka, nämligen i kontakterna med Östeuropa. Erfarenheten visade att det var möjligt att få deltagare från dessa länder i symposier och expertmöten, och det var ett område som Europarådet borde satsa på.

Som bakgrund till en debatt under församlingens höstmöte om den då nyligen avslutade *ESK-konferensen* i Madrid förelåg dels en rapport av politiska utskottets rapportör holländaren Harry van den Bergh, socialist (dok. 5132), dels en rapport av fransmannen René Jäger, framstegsdemokratiska centerunionen (dok. 5137), från utskottet för förbindelser med europeiska icke-medlemsländer.

I sin sammanfattning underströk van den Bergh att slutdokumentet från Madrid, även om det hade en del brister, garanterade att ESK-processen fortsatte och även beaktade vad som var nödvändigt för mänsklig frihet och värdighet.

Som positivt resultat av Madridmötet underströk Jäger beslutet att i början av 1984 sammankalla en konferens om förtroendeskapande åtgärder (i Stockholm) och att alla deltagande stater utfäst sig att i sina resp. länder publicera texten till Madriddeklarationen.

I ett inlägg uttryckte Björn Körlof sin tillfredsställelse med att Madridmötet avslutats och att ett slutdokument antagits. Detta innebar, i en tid av stormaktskonfrontation, att ESK-processen skulle fortsätta. De västliga demokratierna hade trots allt anledning att vara nöjda med vad som uppnåtts, även om flera önskade mera. Som särskilt positivt underströk Körlof att fackföreningarna tillförsäkrats ökade rättigheter. Slutdokumentet förutsåg också i ökad grad bättre spridning av tidningar och andra trycksaker och bättre arbetsmöjligheter för journalister. Förbättringar på området för de mänskliga rättigheterna kunde också utläsas av dokumentet.

Kanske det viktigaste dock var att man enats om att hålla en konferens om förtroendeskapande åtgärder och nedrustning i Europa att hållas i Stock-

holm. Förtroendeskapande åtgärder av det slag konferensen syftade till kunde bidra till att spänningen mellan öst och väst minskade och därmed lägga grunden till en verklig och balanserad minskning av vapen och militärutgifter bland ESK-staterna. Körlof underströk dock att hårt arbete förestod för att uppnå detta. Han uttryckte slutligen förhoppningen att Stockholmskonferensen skulle bli en positiv faktor i återupprättandet av förtroendet och avspänningen mellan ESK-staterna.

Förhållandena för den tyska minoritet som lever i Sovjetunionen behandlades i en rapport av den tyske kristdemokraten Claus Jäger. I rapporten (dok. 5098) som framlades inför höstmötet framhålls att rättigheterna för de 1,9 miljoner tyskar i Sovjetunionen allvarligt åsidosatts. Det gällde bl. a. rätten till religionsfrihet, undervisning, informationsfrihet, yttrandefrihet och frihet att resa utomlands. Antalet av dem som tillåts lämna landet hade också senaste åren minskat.

I sin introduktion av rapporten underströk Jäger att den bästa lösningen för den tyska minoriteten i Sovjetunionen var att tillåtas leva kvar där den bodde utan att tvingas emigrera på grund av diskriminering och misshandel.

I ett inlägg underströk Kurt Hugosson (ordförande i utskottet för förbindelser med europeiska icke-medlemsländer) att Jägers rapport endast begärde efterlevnad av ett antal principer som redan accepterats i Helsingforsdokumentet av Europas stater. Rapporten hade f.ö. utarbetats efter omsorgsfulla konsultationer av kunniga experter, bl. a. vid ett möte i Stuttgart i december 1982. Hugosson betonade också att rapporten inte var ägnad att utgöra en inblandning i sovjetiska inre angelägenheter utan att endast säkerställa Sovjetunionens efterlevnad av sina internationella engagemang inom ESK-processen. Hugosson tog detta tillfälle i akt att efterlysa utökad kontakt mellan Europarådet och östeuropeiska stater. Sådana kontakter vore av desto större värde i ett skede där oroväckande spänningar rådde mellan de båda supermakterna. Utskottet för förbindelser med europeiska icke-medlemsländer hade förespråkat en dialog med Östeuropa och särskilt möjligheten för dessa länder att delta i vissa mellanstatliga aktiviteter som anordnades av Europarådet.

I en rekommendation (nr 972) antagen av församlingen riktas en begäran till Sovjetunionen att tillåta de tyskar som vill lämna landet att utan byråkratiska hinder omgående få göra detta. Sovjetunionens regering anmodas också att upphöra med sin diskriminering av denna befolkningsgrupp.

Ministerkommittén uppmanas anmoda medlemsländernas regeringar att stödja Förbundsrepubliken i dess ansträngningar att förbättra levnadsvillkoren för den tyska minoriteten i Sovjetunionen och också att med de sovjetiska myndigheterna ta upp frågan om en snabbare och positivare behandling av visumansökningar för utresa, vidare att ägna denna fråga uppmärksamhet i ESK-sammanhang och i FN.

4. Ekonomiska frågor

Willy Donzé, schweizisk socialist, hade inför aprilmötet utarbetat en rapport om *världshandelns utveckling* (dok. 5052), i vilken han beskriver GATT-systemet och de påfrestningar som det är utsatt för under den rådande konjunkturen. I två kapitel beskrevs de nyprotektionistiska strömningarna. I den av församlingen antagna resolutionen (nr 796) förespråkas att medlemsregeringarna för en icke inflationsdrivande stimulanspolitik. I resolutionens GATT-avsnitt rekommenderas att jordbruksvaror, tjänster och icke-tariffära åtgärder införs i det allmänna avtalet.

I sin rapport inför samma möte om *året för de små och medelstora företagen* (dok. 5055) hävdade den tyske liberala ledamoten Manfred Vohrer att det var just i dessa företag som nya arbetstillfällen skapades, framtidstron stod att finna och innovationsbenägenheten var stor. Därför borde också Europarådsförsamlingen aktivt stödja de ansträngningar som görs inom ramen för det särskilda året och jämväl därefter uppmuntra dessa företag. Denna önskan återspeglas i församlingens resolution (nr 798).

De ekonomiska frågorna behandlades under höstsessionen under medverkan av parlamentariska delegationer från Australien, Canada, Finland, Förenta staterna, Japan och Nya Zeeland. OECD:s generalsekreterare van der Lennep framträdde också inför församlingen. Två rapporter hade utarbetats, en av Greetje den Ouden-Dekkers, liberal från Nederländerna, som kommenterade *OECD:s verksamhet under 1982* och en om läget för stålindustrin i Europa, utarbetad av Lucien Pignion, socialist från Frankrike.

Den Ouden-Dekkers behandlade i sin rapport (dok. 5119) OECD:s roll vad gällde samordning av den ekonomiska politiken i OECD:s medlemsländer i syfte att överbrygga den nuvarande ekonomiska recessionen och att minska arbetslösheten. I rapporten betonades att arbetslösheten i OECD-länderna under 1983 uppgått till 33,5 miljoner. Som positivt betecknades dock att inflationen genomsnittligt reducerats till 5,5 %. Rapportören efterlyste sådana åtgärder som var ägnade att vidareutveckla den återhämtning av ekonomin som förväntades samtidigt som uppmärksamhet borde ägnas åt effektiva åtgärder som kunde minska arbetslösheten.

Den antagna resolutionen (nr 809) formulerar ett antal rekommendationer med detta syfte i synnerhet sådana som kan minska regeringarnas budgetunderskott och räntenivån.

Den Ouden-Dekkers rapport berörde också det ökade ömsesidiga beroendet mellan Nord och Syd bl. a. vad gällde skuldbördan och utvecklingen av handeln. Ingen varaktig förbättring kunde uppnås i Nord utan förbättrade Nord-Syd-relationer.

Resolutionen efterlyser borttagande av de protektionistiska åtgärderna, en lösning på u-ländernas skuldbörda, en konstruktiv inställning till Nord-Syd-förhandlingarna och ökad u-hjälp.

Inför höstmötet hade Lucien Pignion lagt fram en rapport om *läget för stålindustrin i Europa* (dok. 5116). Enligt rapportören hade stålindustrin i

Europa en framtid om den moderniserades och gjordes lönsam. Pignion anslöt sig därför till den bedömning som gjorts av EG-sekretariatet och som innebär genomförande av berättigade produktionsbegränsningar och restrukturering av tillverkningsprocesserna. Detta görs med insikt om att åtgärderna torde innebära ökad arbetslöshet för stålindustriarbetare.

I den resolution som församlingen antog (nr 810) uppmanas regeringarna att genomföra varaktig produktionsbegränsning i samråd med arbetstagare- och arbetsgivareorganisationer. Det av EG-kommissionen upprättade handelsprogrammet för begränsning av stålproduktionen accepteras i princip.

Den belgiske socialisten Claude Dejardin hade inför januarimötet utarbetat en rapport (dok. 5164) som utgjorde församlingens reaktion på den europeiska transportministerkonferensens (ECMT) 28:e och 29:e rapporter. I den antagna resolutionen (res. 815) anmodas ECMT att ytterligare förbättra sitt samarbete samt vidta en rad åtgärder inom transportväsendet.

5. Sociala frågor – hälsovård

Vid höstmötet höll församlingen en stor debatt om arbetslöshet. Debatten ägde rum mot bakgrund av församlingens rekommendation 948 med riktlinjer för *kampen mot arbetslöshet*. I debatten tramträdde Frankrikes socialminister Pierre Bérégovoy. Två interimrapporter presenterades också, den ena av Kurt Hugosson, utsedd av utskottet för ekonomi och utveckling (dok. 5121), den andra av Franco Foschi, kristdemokrat från Italien (dok. 5122), utsedd av social- och hälsovårdsutskottet.

Kurt Hugosson betecknade i sin introduktion av rapporten arbetslösheten som det största gisslet i dagens samhälle. Den ekonomiska recessionen, införandet av ny teknologi, det högre utbudet av arbetskraft och den befolkningsmässiga utvecklingen var några av huvudorsakerna till denna dramatiska situation. Eftersom det stod klart att man aldrig skulle uppnå sysselsättningsmönstret från 1960-talet var det nödvändigt att bereda sig för en ny organisation av arbetslivet under de närmaste åren. Hugosson underströk också det nära sambandet mellan de sociala och ekonomiska aspekterna när det gällde att analysera arbetsmarknadspolitik. Därför var det glädjande att såväl det ekonomiska som det sociala utskottet genomförde en parallell analys av detta frågekomplex.

Kommenterande det faktiska läget erinrade Hugosson om att arbetslösheten nu drabbade 19 miljoner människor i Europa och 33 miljoner i samtliga OECD-länder. Fram till slutet av detta årtionde skulle man behöva skapa 20 miljoner nya arbeten för att förhindra arbetslösheten att öka. Oroande var också att under de senaste åren hade arbetslösheten mestadels drabbat vissa kategorier, som ungdomar, kvinnor, handikappade och invandrare. Längden på arbetslösheten har också ökat. Till sin natur var arbetslösheten både cyklisk och strukturell. Även om den ekonomiska återhämtningen nu var på väg skulle det vara svårt att uppnå sådan tillväxt att arbetslösheten kunde

hållas på nuvarande nivå. Därför måste positiva, internationellt koordinerade åtgärder vidtas för att främja den ekonomiska tillväxten och därmed också efterfrågan. En dynamisk politik syftande till stimulans av privata och offentliga investeringar var här till nödvändig. Omfördelning och omorganisation av arbete, ykesutbildning och internationellt samarbete var viktiga element för att nå framgång i kampen mot arbetslöshet. I sin sammanfattning av rapporten underströk Hugosson särskilt hur viktigt det var att regeringarna tog sitt ansvar när det gällde att ta sig an arbetslösheten som en högprioriterad fråga. Selektiva budgetära och fiskala åtgärder borde vidtas och en arbetsskapande tillväxtpolitik genomföras.

Dansken Knud Lind, framstegspartiet, presenterade vid samma möte en rapport om försäljning av *europiska farmaceutiska produkter i tredje världen* (dok. 5113). I rapporten fästs uppmärksamheten vid att oproportionerligt stora resurser av u-ländernas hälsovårdsresurser spenderas på dyrbara och ibland onödiga farmaceutiska produkter, vilka ibland ej ens håller samma standard som i produktionsländerna. Den europeiska industrin på detta område tog 25 % av marknaden. Osunda metoder i marknadsföring från de stora läkemedelsföretagen liksom oansvariga försök kunde dock i längden förstöra den europeiska läkemedelsindustrins rykte. Därför var det nödvändigt att dessa företag uppträdde med nödvändig disciplin och rättade sig efter den kod för läkemedelsfabrikanter som fanns upprättad. Även om regeringarna i de av exporten berörda länderna hade främsta ansvaret hade producentländerna en moralisk skyldighet att bistå dessa länder i deras ansträngningar att ge bättre hälsovård genom läkemedel.

I den rekommendation till ministerkommittén som antogs (nr 969) anmodas medlemsstaternas regeringar bl. a. att ge politiskt stöd för utarbetande av en effektiv kod för marknadsföring vad gäller farmaceutiska produkter.

Den österrikiske socialdemokraten Karl Reinhart hade inför aprilmötet utarbetat en rapport om *information och konsultation med arbetarna i transnationella och nationella företag med sammansatta strukturer* (dok. 4918). I ett omfattande beslut (rek. 965) rekommenderar församlingen en rad åtgärder för att förbättra informationsflödet till och medinflytandet bland de anställda i dessa företag.

Under en längre tid hade 41 gifttunnor från Seveso i Italien varit spårlost försvunna. Sedermera har de enligt pressrapporter återfunnits i norra Frankrike. Under intryck av den ytterligare fara som låg i att man inte visste var dioxintunnorna faktiskt befann sig antog församlingen en resolution (nr 797) i vilken myndigheter, företag och allmänheten uppmanas att göra allt som är möjligt för att spåra gifttunnorna.

Under januarimötet debatterade församlingen en mycket kontroversiell rapport (dok. 5104), som utarbetats av den holländske parlamentsledamoten Joop Worrel (labour). Församlingen hade att ta ställning till ett rekommendationsförslag om rätten att tillhöra och stå utanför en fackförening. Rapport-

ten berörde problemen kring s. k. closed shops.

Margaretha af Ugglas pekade i ett inlägg på att fackföreningarnas makt syntes stor i hela Europa. I Sverige tillhörde de flesta arbetstagarna en fackförening. De stora fackföreningarna var remissinstanser även i frågor som endast perifärt kunde sägas vara arbetsmarknadsfrågor. Med så stort inflytande för fackföreningarna hade den enskilde svårt att få sina enskilda intressen tillgodosedda på arbetsmarknaden. Debatten i Sverige var f. n. fokuserad på rätten för en medlem att stå utanför en fackförening. af Ugglas berörde också som ett specifikt svenskt problem att medlemmarna i den största fackliga sammanslutningen automatiskt registreras som medlemmar i det socialdemokratiska partiet, för såvitt de ej anhöll om att ej vara medlemmar. Denna praxis fortsatte trots att riksdagen fördömt den.

Avslutningsvis underströk af Ugglas att fria fackföreningar var nödvändiga i ett fritt samhälle. Det var också nödvändigt att slå vakt om och utveckla den enskildes rätt att träffa sitt eget val när det gällde att tillhöra eller inte tillhöra en fackförening. Hon uttalade stöd för rekommendationsförslaget i synnerhet att ministerkommittén skulle vidta åtgärder så att en enskild inte skulle tvingas att tillhöra en fackförening.

Doris Håvik framhöll i ett inlägg att fackföreningarnas framgångar endast uppnått genom ensträvan och ibland bitter kamp mot de starkare och överlägsnare krafter som representerades av ägarna till produktionsmedlen. Därför beklagade hon att vissa talare i debatten sökt nedvärdera fackföreningsrörelsen. Det fanns ingen konflikt mellan den enskildes frihet och en stark fackförening. Fackföreningar var demokratiska institutioner där varje medlem kunde göra sin stämma hörd. Fackföreningsledare betraktades som ansedda förhandlingsparter.

När det sedan gällde en arbetstagares rätt att tillhöra eller stå utanför en fackförening skulle han eller hon ha denna rätt i princip men det förelåg samtidigt ett moraliskt anspråk på att tillhöra en förening om man drog nytta av de fördelar en förening framförhandlat i stundom hårda förhandlingar. Ansvarskännande och starka fackföreningar var bästa sättet att tillvarata arbetarnas intressen.

Vid omröstningen på rekommendationsförslaget, till vilket fogats ett antal ändringsförslag, föll dock detta då det ej erhöll erforderlig majoritet. Röstsiffrorna blev 63 för, 32 emot och 8 avstående.

6. Juridiska frågor

Inför höstmötet hade den schweiziske socialisten Anton Muheim utarbetat en rapport om fall som tagits upp enligt den europeiska konventionen om mänskliga rättigheter (dok. 5102). I denna fäste Muheim uppmärksamheten vid den långa tid, ofta flera år, som atgår för behandling av ärenden inför Europakommissionen och Europadomstolen.

I en rekommendation till ministerkommittén (nr 970) anmodas dessa

instanser att förbättra proceduren vad gäller tillämpningen av konventionen om mänskliga rättigheter.

I en särskild resolution (nr 802) uppmanas delegationerna att endast presentera sådana kandidater till kommissionen som har tillräcklig tid att ägna sig åt denna uppgift och som inte innehar något ämbete som är oförenligt med principen om maktfördelning.

Församlingen hade också vid samma möte att ta ställning till en begäran från ministerkommittén om yttrande rörande ett tilläggsprotokoll till *konventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna* (dok. 5039). Protokollet innebär förslag om att listan över medborgerliga och politiska rättigheter utvidgas.

Juridiska utskottets rapportör, kristdemokraten Georges Margue från Luxemburg, uttalade sig positivt i princip till förslaget i sin rapport (dok. 5105). I sitt yttrande (nr 116) instämde församlingen i denna bedömning men uttalade sig kritiskt till den möjlighet som i förslaget erbjöds medlemsstater att endast välja några av de föreslagna artiklarna.

I en rapport inför höstmötet om *skydd av fängslade personer från tortyr* (dok. 5099) föreslog Noël Berrier, socialist från Frankrike, att en konvention skulle antas som möjliggjorde regelbundna besök i fängelser i Europarådets medlemsländer av en av församlingen utsedd kommission. Församlingen rekommenderar ministerkommittén att anta det utarbetade konventionsförslaget (nr 971).

Församlingen antog också utan debatt en resolution (nr 801) varigenom stöd uttalas för den av Amnesty International förda kampanjen om amnesti för personer som fängslats på grund av sina åsikter.

7. Kultur och utbildning

En rapport om europeiskt *samarbete på undervisningsområde* hade inför höstmötet utarbetats av den österrikiske socialdemokraten Hermine Hawlicek (dok. 5138). Rapporten utgör framför allt en kartläggning av de skilda former för samarbete som förekommer på undervisningsområdet i Europa.

I den resolution som antogs (nr 807) uttrycks som ett önskemål att de europeiska undervisningsministrarnas permanenta konferens bekräftar sin övergripande roll vad gäller europeiskt samarbete på detta område.

Irlands undervisningsminister Gemma Hussey framträdde f. ö. inför församlingen med ett inlägg i egenskap av ordförande i denna konferens.

Förflyttning av konstföremål och återställande av konstalster var två andra ämnen som behandlades av församlingen vid samma möte. I ett direktiv (nr 421) uppmanar församlingen kultur- och utbildningsutskottet på basis av en rapport (dok. 5510) av den brittiske liberalen Alan Beith att ordna en öppen diskussion rörande frågan om förflyttning av konstföremål tillsammans med utskottet för ekonomi och utveckling och juridiska utskottet.

På grundval av en rapport (dok. 5111) av holländaren Nic Tummers (labour) antog församlingen en resolution (nr 808) där medlemsstaternas regeringar uppmanas att samarbeta på bilateral basis för att, när så är lämpligt, genom UNESCO återställa vissa kulturella föremål till länder utanför Europa.

På grundval av en rapport (dok. 5161) utarbetad av den spanske socialisten Miguel Angel Martinez och den holländske socialisten Nic Tummers antog församlingen vid januarimötet en resolution om *de kulturella förbindelserna mellan Europa och Latinamerika*.

I resolution 814 efterlyser församlingen bl. a. ökat kulturutbyte mellan de två kontinenterna och ökad undervisning i Europa i spanska och portugisiska.

Församlingen antog också en rekommendation (nr 976) om Europarådets bidrag till kulturellt samarbete med Latinamerika.

8. Vetenskap, teknologi, miljö, kommunala myndigheter

Församlingen återupptog vid höstmötet behandlingen av den rapport som utarbetats av den franske socialisten Philippe Bassinet (dok. 5049) med kommentarer till ett utkast till en *europaisk konvention om skydd av djur som används i vetenskapligt syfte*. Församlingen debatterade denna fråga i april 1983 men fattade då inget beslut.

Det visade sig dock att utkastet till rekommendation om antagande av konventionen inte hade erforderligt stöd av två tredjedels majoritet. Församlingen instruerade dock utskottet för vetenskap och teknologi att undersöka förutsättningarna att upprätta en expertgrupp att studera nya alternativa metoder för djurförsök (nr 419).

Vid januarimötet höll församlingen en omfattande debatt om *luftföroreningar och det sura nedfallet*.

Den tyske kristdemokraten Günther Müller hade utarbetat en rapport (dok. 5158) i ämnet som blev föremål för livlig debatt. I sin introduktion berörde han bl. a. skogsdöden i Europa och efterlyste gemensamma, internationellt samordnade åtgärder för att stoppa denna, även om man f. n. inte hade hela förklaringen till orsakerna till skadorna på skogen.

I ett inlägg uttalade Einar Larsson stöd för det framlagda rekommendationsförslaget. Han betraktade luftföroreningarna och försurningen av miljön som kanske de största miljöproblemen i Europa under 1980-talet. Problemen krävde gemensamma åtgärder, och Europarådet kunde här spela en roll. Under årtionden hade man struntat i problemen. Därför var det hög tid att nu vidta åtgärder. Det gäller våra vatten, våra skogar, vår jord och vår hälsa. Inget land hade rätt att sprida sitt avfall till andra länder. I vissa fall kunde ett lands svavelnedfall till 80 % vara importerat.

Einar Larsson efterlyste ökat engagemang från politikernas sida. Han hänvisade i det sammanhanget till 1972 års miljökonferens som blivit något

av en väckarklocka. I rekommendationsförslaget stödde Larsson särskilt förslaget om en europeisk konvention mot luftföroreningar, som även skulle var öppen för de östeuropeiska staterna.

Lennart Blom tog i ett inlägg upp nödvändigheten av att använda sig av alternativa energikällor som var mer skonsamma mot miljön. I första hand tänkte han på vattenkraft och kärnkraft. Solenergi kunde också komma i fråga.

Müllers rapport hade betonat att bland de icke-fossila bränslealternativen visade kärnenergin på ökad användning. Kärnenergi kunde nu användas inte bara för att producera elkraft utan också för att producera värme. Blom nämnde särskilt Secure-reaktorn i detta sammanhang. Över huvud taget efterlyste Blom ökade satsningar på utvecklingen av en andra generationens kärnreaktorer som skulle bemästra de svagheter första generationen lidit av.

I den rekommendation (nr 977) som antogs föreslår församlingen att ministerkommittén skall genomföra en kartläggning i Europa över skadorna på skog, vatten och land och i ett forskningsprogram analysera dessa skadors orsaker.

Församlingen antog också rekommendation nr 978 om skogsbruket i Europa och i världen. Som bakgrund till rekommendationen förelåg en rapport (dok. 5140), också utarbetad av Günther Müller. I rekommendationen ges förslag till ministerkommittén att dels beakta frågan om ett rationellt och miljövänligt skogbruk i Europa, dels ta hänsyn till tredje världens problem på detta område.

9. Befolknings- och flyktingfrågor

Inför församlingens höstmöte hade den schweiziske socialisten Richard Müller utarbetat en rapport om *främlingsfientliga attityder hos medlemsstaterna gentemot invandrare* (dok. 5107). Müller analyserar orsakerna bakom sådana företeelser: ekonomiska, sociala, moraliska och utbildningsmässiga. Han berör också sådana företeelser som fördomar och bristande kunskap som orsak till motståndet mot invandrare. Müller gör vidare en analys av de stora bidrag till utvecklingen i mottagarländerna som invandrarna gjort under högkonjunkturen. Slutsatsen av Müllers analys är förespråkande av internationellt samarbete och bilaterala avtal mellan värdländer och ursprungsländer för att undvika vådan av oreglerad invandring.

I ett inlägg underströk Karin Andersson att den ekonomiska recessionen hade visat sig vara grogrund för främlingsfientliga yttringar. Människor som var rädda att mista sina arbeten var också lätta offer för rasistiska tankar. Andersson pekade på att det fanns två vägar att agera, att förbjuda genom lagstiftning och att förebygga. Det var viktigt att lagstiftningen utformades så att diskriminering på rasistiska grunder gjordes straffbar.

En mer långsiktig metod var dock att öka förståelsen mellan majoriteten av befolkningen och invandrarna. I arbetet att bekämpa främlingsfientlighet

och rasism var ett av de viktigaste elementen vederhäftig information om invandrare. Det slag av bred kampanj som återfanns i församlingens rekommendationsförslag hade redan påbörjats i Sverige.

Andersson underströk vidare att det ofta var ekonomiska skäl som tvingade folk att flytta. Minskade man klyftan mellan rika och fattiga länder skulle fler människor stanna i sina länder, vilket ofta var vad de föredrog. Det var vidare viktigt att mottagarländerna stärkte invandrarnas ställning och behandlade dem på ett sådant sätt att de ej blev föraktade av andra. Invandrarna måste få infytande i sina nya länder; exempelvis genom rösträtt i kommunalval och genom att deras organisationer förstärktes. De måste få undervisning i det nya språket och det gällde också deras hustrur, en ofta försummad kategori. Det var också viktigt att barnen fick undervisning i sina föräldrars språk för att kunna behålla kontakten med sin ursprungliga kultur. Sådan form av språkundervisning hade införts i Sverige med goda resultat.

I den rekommendation som församlingen ger till ministerkommittén (nr 968) anmodas medlemsstaterna bl. a. organisera en kampanj som engagerar fackföreningarna och massmedia för att förklara invandringens orsaker och invandrarnas situation.

Församlingen utfärdar också direktiv till utskottet för befolknings- och flyktingfrågor (nr 420) att bevaka hur främlingsfientliga attityder utvecklas i medlemsländerna och att under 1984 anordna ett symposium för att fästa bl. a. massmedias uppmärksamhet på hithörande problem.

*Bilaga***Beslut fattade av Europarådets parlamentariska församling och dess ständiga utskott under 35:e årssessionen (april 1983–februari 1984)****Rekommendationer**

- 965 om samråd med de anställda i multinationella och nationella företag med en komplicerad struktur
- 966* om tungmetaller i åkerjord
- 967* om hotellinnehavarnas åtaganden
- 968 om främlingsfientliga attityder mot invandrare
- 969 om försäljning i u-länder av farmaceutiska produkter
- 970 om fall behandlade under den europeiska konventionen om mänskliga rättigheter
- 971 om skydd av fängslade från tortyr m. m.
- 972 om situationen för den tyska etniska minoriteten i Sovjetunionen
- 973 om ESK-mötet i Madrid
- 974* om läget på Cypern
- 975* om utställning rörande samtida arkitektur
- 976 om Europarådets bidrag till kulturellt samarbete med Latinamerika
- 977 om luftföroreningar och sur nederbörd
- 978 om skogsbruk i Europa och världen

Resolutioner

- 796 om världshandelns utveckling
- 797 om giftet från Seveso
- 798 om 1983 som året för små och medelstora företag och hantverksindustrin
- 799* om läget i Centralamerika
- 800* om principerna för demokrati
- 801 om Amnesty Internationals kampanj för alla samvetsfångar
- 802 om kandidater för medlemskap i den europeiska kommissionen för mänskliga rättigheter
- 803 om läget i Turkiet
- 804 om läget i Mellersta Östern
- 805 om europeiskt samarbete under 1980-talet
- 806 om ESK-mötet i Madrid
- 807 om europeiskt samarbete på undervisningens område
- 808 om återlämnande av konstföremål
- 809 om OECD:s verksamhet under 1982
- 810 om läget för stålindustrin i Europa

- 811* om varaktigheten av ordförandeskap i utskott
- 812* om förvärvat nedsättning i immunförsvaret (AIDS)
- 813* om samtida arkitektur
- 814 om kulturella förbindelser mellan Europa och Latinamerika
- 815 som svar på 28:e och 29:e årsrapporterna från europeiska transport-ministerkonferensen

Direktiv

- 418* om europeiskt vetenskapligt samarbete under 1980-talet
- 419 om skydd av djur vid djurförsök
- 420 om främlingsfientliga attityder mot invandrare
- 421 om förflyttning av konstföremål

Yttranden

- 114* om programbudgeten för Europarådsförsamlingen under 1984
- 115* om Europarådets räkenskaper och budgetar för åren 1982, 1983 och 1984
- 116 om utkast till protokoll till konvention om skydd av mänskliga rättigheter varigenom listan på politiska och medborgerliga rättigheter utökas
- 117* om vissa bestämmelser i europeiska sociala stadgan som inte blivit accepterade

* Antagna av ständiga utskottet.